

Інформаційно-аналітична довідка щодо соціально-економічного розвитку регіону

1. Аналіз реального сектору економіки.

1.1. Промисловість.

На підконтрольній українській владі території залишилась незначна частка таких галузей як вугільна промисловість, виробництво будівельних матеріалів, харчова та легка промисловість. За даними Держстату України кількість активних промислових підприємств станом на 01.11.2017 року склала 512, з них: добувної – 43, переробної – 393.

Основні підприємства зосереджені у містах Сєверодонецьк, Рубіжне, Лисичанськ, Кременна, питома вага яких в загальному обсязі реалізованої промислової продукції області 45,0 %.

Індекс промислової продукції у 2017 році порівняно з 2016 роком становив 69,0 % (2016 до 2015 року – 139,0 %).

Обсяг реалізованої промислової продукції за 2017 рік склав 23,2 млрд грн, що становить 1,1 % від загальнодержавного.

Середньооблікова кількість працюючих у промисловому комплексі у грудні 2017 року склала 37,6 тис. осіб, зменшення до попереднього місяця – 0,7 %.

Заробітна плата штатних працівників в середньому за грудень 2017 року склала 6918,5 грн, що на 13,9 % більше від попереднього місяця та на 7,6 % менше від середнього рівня по регіону.

Переробна промисловість

До підприємств основного кола статистичної звітності з **виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення** відносяться ПрАТ «ЛИНІК» та ПАТ «Алчевський металургійний комбінат».

ПАТ «Алчевський металургійний комбінат» (виробництво коксу) у 2017 році вироблено товарної продукції у натуральному виразі 103,7 тис. тонн (8,5 % до 2016 року) на суму 228,4 млн грн (у 2016 році – 2867,7 млн грн).

Основними бюджетоутворюючими підприємствами галузі **металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів** є: ПрАТ «Алчевський металургійний комбінат», ПАТ «Стахановський завод феросплавів», ПАТ «Луганський трубний завод», Лутугинський державний науково-виробничий валковий комбінат, ТОВ «Метали і полімери».

На території підконтрольній українській владі галузь представлено незначною кількістю металообробних підприємств. Питома вага металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів у загальному обсязі зазначених виробництв області складає 0,8 %.

Внаслідок тимчасового припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення, підприємством ПАТ «Алчевський металургійний комбінат» знижено виробництво продукції металургії, що у порівнянні до минулого року складає: прокату – 12,4 % (152,8 тис. т), агломерату – 12,6 % (284,9 тис. тонн), сталі – 11,3 % (158,3 тис. тонн), чавуну – 11,6 % (154,4 тис. тонн).

Обсяг реалізованої продукції за січень-грудень 2017 року склав 1838,1 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 7,9 %.

Практично все виробництво **хімічних речовин і хімічної продукції** зосереджено на території, підконтрольній українській владі. Основними підприємствами є: ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот», ТОВ «Рубіжанський трубний завод», ТОВ «НВО «Склопластик», ТОВ НВП «Зоря».

За 12 місяців 2017 року підприємствами вироблено товарної продукції:

- ТОВ НВП «Зоря» – 788,5 млн грн (155,9 %). У натуральному виразі вироблено тротилу 7516 тонн (148,0 %), грамонітів – 2837 тонн (145,4 %), амонітів – 1301 тонн (126,2 %), смоли карбамідно-фармальдегідної – 8478 тонн (112,5 %);

- ТОВ «НВО «Северодонецький Склопластик» – 205,6 млн грн (141,0 %);

- ВКФ ТОВ «ТАНА» вироблено товарної продукції на суму 90,3 млн грн (150,0 %);

- ТОВ НВФ «Мікрохім» – 306,9 млн грн (183,2 %);

- ПАТ «Рідкісні гази» – 24,2 млн грн (у 2,2 р. більше);

- ТОВ «Рубіжанський трубний завод» – 11,1 млн. грн (119,1 %).

Після довготривалого простою відновив роботу ПрАТ «Северодонецьке об'єднання Азот». За рахунок переробки давальницької сировини у 2017 році виготовлено 59,6 тис. тонн селітри аміачної (2016 рік – 241,4 тис. тонн) та 0,6 тис. тонн аміаку водного (2016 рік – 1,9 тис. тонн).

Обсяг реалізованої продукції за січень-грудень 2017 року склав 3373,8 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 14,5 %.

Основні підприємства галузі **машинобудування**, що працюють на території підконтрольній українській владі: ТДВ «Попаснянський вагоноремонтний завод», ПрАТ «СНВО «Імпульс», ТОВ НВП «Мікротерм», ТДВ «Северодонецький завод хімічного нестандартизованого обладнання» та перереєстроване ПАТ «Луганськтепловоз».

ПрАТ «СНВО «Імпульс» – унікальне високотехнологічне підприємство, яке спеціалізується на виробництві високонадійних засобів і систем автоматизації для особливо складних і відповідальних об'єктів (атомні енергоблоки, управління рухом на залізницях). У 2017 році ПрАТ «СНВО «Імпульс» вироблено товарної продукції на суму 1335,5 млн грн (119,0 % до 2016 року).

Підприємством ТДВ «Попаснянський вагоноремонтний завод», у 2017 році вироблено товарної продукції на суму 1129,9 млн грн (у 3 рази більше ніж у 2016 році), ТОВ НВП «Мікротерм» – 13,7 млн грн. (179,2 %).

Обсяг реалізованої продукції за січень-грудень 2017 року склав 2649,6 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 11,4 %.

На території підконтрольній українській владі в галузі **текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших**

матеріалів працюють лише ТОВ ВТФ «Шарм» м. Лисичанськ, ФОП Смалій м. Рубіжне, ТОВ «Рубіжанська панчішна мануфактура», ТОВ «Старобільська швейна фабрика» та інші малі підприємства, які мають незначний вплив на обсяги виробництва.

За підсумками роботи у 2017 році до 2016 року темп росту промислової продукції підприємств галузі складає:

- ТОВ ВТФ «Шарм» м. Лисичанськ – 100,2 % (15,4 тис. швейних виробів);

- ФОП Смалій м. Рубіжне – 148,0 % (358,9 тис. пар панчішно-шкарпеткових виробів).

Обсяг реалізованої продукції за січень-грудень 2017 року склав 127,7 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 0,5 %.

Основне підприємство в галузі **виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність**, яке виробляє 95,0 % обсягів товарної продукції – ПАТ «Рубіжанський картонно-тарний комбінат».

У 2017 році вироблено товарної продукції на суму 3,6 млрд грн. (133,7 % до 2016 року). У натуральному виразі вироблено картону та паперу – 208,6 тис. тонн (119,3 %), гофротари – 139,3 млн м² (114,9 %).

Обсяг реалізованої продукції за січень-грудень 2017 року склав 3646,9 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислового виробництва – 15,7 %.

Добувна промисловість

На території підконтрольній українській владі працюють лише 4 шахти ПАТ «Лисичанськвугілля» та 4 шахти ДП «Первомайськвугілля».

За 2017 рік видобуто 394,6 тис. тонн вугілля, що становить 45,4 % від планового завдання та на 110,3 тис. тонн менше у порівнянні з 2016 роком:

- ПАТ «Лисичанськвугілля» – 234,1 тис. тонн (39,0 % від планового завдання, на 37,6 тис. тонн більше ніж у 2016 році);

- ДП «Первомайськвугілля» – 160,5 тис. тонн (59,7 % від планового завдання, на 147,9 тис. тонн менше ніж у 2016 році).

- Станом на 01.01.2018 на складах вугледобувних підприємств знаходиться 15,7 тис. тонн рядового вугілля, в тому числі:

- ДП «Первомайськвугілля» – 4,9 тис. тонн;

- ПАТ «Лисичанськвугілля» – 10,8 тис. тонн.

За січень-грудень 2017 року вугледобувними підприємствами реалізовано 244,1 тис. тонн вугільної продукції, що на 76,1 тис. тонн менше ніж за аналогічний період 2016 року.

Обсяг реалізованої продукції за січень-грудень 2017 року склав 2856,9 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 12,3 %.

Електроенергетичну галузь економіки області представляють:

- енергогенеруючі підприємства – ВП «Луганська ТЕС» ТОВ «ДТЕК Східенерго», ДП «Северодонецька ТЕЦ», блок-станції підприємств

(ПАТ «Рубіжанський картонно-тарний комбінат», ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Зоря», які виробляють електроенергію для власних потреб);

- енергопостачальні підприємства – ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» та Луганська філія ДП «Регіональні електричні мережі».

Свою діяльність підприємства галузі здійснюють у рамках Оптового ринку електроенергії України.

Через знаходження ВП «Луганська ТЕС» ТОВ «ДТЕК Східенерго» в зоні бойових дій пошкоджено значну кількість ліній електромереж (на балансі підприємства 20 повітряних ліній, з них 8 – 110 кВ та 12 – 220 кВ. В робочому стані 12 ліній: 7 ліній – 220 кВ та 5 ліній – 110 кВ. На теперішній час у роботі одна лінія 220 кВт і 5 ліній 110 кВт. На станції 6 енергоблоків, 2 з яких знаходяться в роботі з видачею навантаження 320 МВт/добу.

За 2017 рік генеруючими потужностями області вироблено 2810,6 млн кВт год. електроенергії, що складає 81,6 % до 2016 року (3442,2 млн кВт год.).

У 2017 році з ДП «Енергоринок» одержано електроенергії (брутто) 1690,1 млн кВт год., це 110,0 % до 2016 року (1533,3 млн кВт год.). Різниця між споживанням (брутто) та виробленням електроенергії – 1120,5 млн кВт год., або 60,0 %.

За січень-грудень 2017 року сумарний обсяг спожитої електроенергії 1213,5 млн кВт год. на суму 2125,8 млн грн, сплачено 1616,7 млн грн, рівень розрахунків – 76,1 %.

Споживачами ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» за січень-грудень 2017 року спожито електроенергії 1041,7 млн кВт год на суму 1810,4 млн грн, сплачено 1608,0 млн грн, рівень розрахунків – 88,8 % (за січень-грудень 2016 року – 64,5 %) в т.ч:

– промисловість – нараховано 582,9 млн грн, сплачено 464,5 млн грн, рівень розрахунків – 79,7 %;

– підприємства житлово-комунального господарства – нараховано 240,3 млн грн, сплачено 167,0 млн грн – 69,5 %;

– підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства – нараховано 169,0 млн грн, сплачено 111,4 млн грн. – 65,9 %;

– підприємства та організації державного бюджету – нараховано 46,4 млн грн, сплачено 46,8 млн грн – 100,8 %;

– підприємства та організації місцевого бюджету – нараховано 84,9 млн грн, сплачено 85,2 млн грн – 100,3 %;

– населення (без урахування пільг) – нараховано 547,5 млн грн, сплачено 534,7 млн грн – 97,7 %.

Заборгованість споживачів за спожиту електроенергію перед ТОВ «ЛЕО» станом на 01.01.2018 року – 696,6 млн грн.

Луганською філією ДП «Регіональні електричні мережі» за січень-грудень 2017 року підприємствам вугільної промисловості регіону та іншим споживачам відпущено електроенергії 171,8 млн кВт год. на суму 315,5 млн грн, сплачено 8,7 млн грн, рівень розрахунків – 2,7 % (за аналогічний період 2016 року – 2,6 %).

Газова промисловість

ПАТ по газопостачанню та газифікації «Луганськгаз» є суб'єктом природної монополії на ринку розподілу природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ.

Компанія забезпечує закупівлю й поставку газу населенню, бюджетним установам, промисловим споживачам, громадським організаціям, експлуатацію розподільних газових мереж області, виконує роботи з газифікації об'єктів і населених пунктів регіону.

Протягом січня-грудня 2017 року видобуто на газоконденсатних родовищах області 195,1 млн м³ природного газу.

В області загалом за 12 місяців 2017 року спожито 358,7 млн м³ природного газу, в тому числі промисловим комплексом області 91,2 млн м³.

Споживання перевищує власний видобуток у 1,8 рази або на 163,6 млн м³.

Станом на 01.01.2018, за інформацією ПАТ «Луганськгаз», рівень розрахунків споживачів за спожитий природний газ з початку 2017 року складає 90,4 % (нараховано 1964,5 млн грн, сплачено 1776,6 млн грн), в тому числі:

- населення розрахувалося на 89,5 %;
- бюджетні установи – 99,0 %;
- промислові підприємства – 100,6 % (з урахуванням боргів минулих років).

Станом на 14.12.2017, за інформацією НАК «Нафтогаз України», тепlopостачальні підприємства області розрахувалися за поставлений природний газ на 60,9 %.

В структурі переробного комплексу регіону протягом 2017 року відбулися суттєві структурні зміни – скоротилася частка реалізованої продукції добувної промисловості, виробництва коксу, металургійного виробництва. Зменшення обсягів виробництва та реалізації промислової продукції відбулося із наступних причин:

- відсутність бюджетного фінансування вугледобувних підприємств;
- низька ціна на вугільну продукцію державних вугледобувних підприємств;
- тимчасове припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення;
- ізолюваність регіону від Об'єднаної енергетичної системи України;
- більшість промислових підприємств значно або повністю скоротили обсяги виробництва через ускладнення технологічного й виробничого процесу;
- виникнення енергетичних та логістичних проблем, втрату ринків збуту, розрив коопераційних зв'язків з відповідними контрагентами.

За ініціативою облдержадміністрації було проведено низку нарад за участю представників ДП «НЕК «Укренерго», Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, ДП «Укренергомережпроект», ОТУ «Луганськ», територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади та структурних підрозділів ОДА. За результатами цих заходів було прийнято рішення про будівництво нової

підстанції ПС 500/220 кВ «Кремінська» на території Кремінського району Луганської області, з встановленням на ній одного автотрансформатора 500/220 кВ; а також спорудження від нього нової магістральної лінії ПЛ 220 кВ «Ювілейна» (приблизно 20 км).

На теперішній час розроблено проект будівництва ПС 500 кВ «Кремінська» із заходами ПЛ 500 кВ «Донбаська-Донська» та ПЛ 220 кВ «Кремінська-Ювілейна», здійснено його експертизу, проведено тендер та аукціон на закупівлю обладнання, матеріалів та виготовлення документації землеустрою за проектом.

З метою зростання економічного потенціалу регіону облдержадміністрація сприяє відновленню роботи ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання «Азот».

Підготовлено та направлено лист Прем'єр-міністру України Гройсману В.Б. стосовно розроблення механізму надання цінних пільг виробникам шляхом розробки державної підтримки в частині забезпечення фіксованої (нижчої від ринкової) ціни на газ для виробництва добрив на ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання «Азот», створено штаб з підготовки до запуску ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання Азот».

Проведено дві наради щодо вирішення проблемних питань стосовно забезпечення стабільного енергопостачання ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання Азот» та введення в експлуатацію на підприємстві когенераційної установки.

Для підвищення надійності енергопостачання Лисичанського енерговузла в ході підготовки Луганської області до роботи в осінньо-зимовому періоді та у зв'язку з підготовкою до запуску в роботу ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання «Азот» виконано планово-попереджувальний ремонт основної магістральної повітряної лінії електропередачі напругою 220 кВ «Луганська ТЕС – Лисичанська».

З метою недопущення зупинки виробничої діяльності ТДВ «Попаснянський вагоноремонтний завод» облдержадміністрацією проведено нараду за участю керівництва області, Попаснянського району та представників підприємства щодо сприяння у подовженні терміну оренди цілісного майнового комплексу ДП «Попаснянський вагоноремонтний завод», направлено листи Прем'єр-міністра України Гройсману В.Б від 07.11.2017 № 1/8-6261, в.о. голови правління ПАТ «Укрзалізниця» Кравцову Є.П. від 14.11.2017 № 6/19-6409 та Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 6/8-644.

06.12.2017 прийнято участь у нараді під головуванням заступника міністра Міністерства інфраструктури України Лавренюка Ю.Ф. за участю зацікавлених сторін, на якій врегульовані усі гострі питання та узгоджено подовження оренди.

1.2. Сільське господарство.

За даними Держстату України кількість сільськогосподарських підприємств станом на 01.11.2017 року склала 1044, з них 801 – фермерські господарства.

Середньооблікова кількість працівників, зайнятих у сільському господарстві у грудні 2017 року становила 8,0 тис. осіб, у порівнянні з попереднім місяцем зменшення склало 10,5 %.

Заробітна плата штатних працівників в середньому за грудень 2017 року склала 5545,2 грн, що на 4,2 % менше від попереднього місяця та на 25,9 % менше від середнього рівня по регіону.

За попередніми даними **індекс сільськогосподарської продукції** по господарствам усіх категорій у 2017 році порівняно з 2016 роком склав 97,6 %, з неї продукція рослинництва склала 98,7 %, продукція тваринництва – 91,1 %.

Рослинництво. За попередніми даними, оприлюдненими Державною службою статистики України, у господарствах всіх категорій отримано 1267 тис. тонн зерна (в початково-оприбуткованій вазі), що на 7 тис. тонн менше минулого року, зокрема пшениці – 937 тис. тонн, що на 19,7 % більше ніж торік. Середня врожайність зернових склала 32,7 ц/га (2016 рік – 33,6 ц/га).

Валовий збір технічних культур склав 582 тис. тонн, у тому числі соняшнику – 566,3 тис. тонн, що майже на 104 тис тонн (або на 15,5 %) менше, ніж у минулому році. Середня врожайність соняшнику становить 15,7 ц/га.

В сільськогосподарських підприємствах та одноосібних господарствах області під урожай наступного року посіяно 277,0 тис. га озимих зернових культур (109 % до прогнозу), що майже на 30 тис. га більше минулого року, в тому числі озимої пшениці – 271 тис. га (115 %), озимого ячменю – 4,4 тис. га (126 %), озимого жита – 2,4 тис. га (144 %), озимого ріпаку – 4,4 тис. га (289 %).

Станом на 01.02.2018 в доброму стані знаходяться 30 % посівів, задовільному – 53 %, слабкому та зрідженому – 17 %. До теперішнього часу кліматичні умови сприятливі для перезимівлі озимих зернових культур та багаторічних трав. Рослини знаходяться у стані зимового спокою.

Під посів озимих культур закуплено і використано 31 тис. тонн мінеральних добрив (104 % до запланованого), що більше минулого року на 5 тис. тонн.

На даний час господарства всіх категорій займаються заготівлею необхідних матеріально-фінансових ресурсів для проведення весняно-польових робіт у 2018 році. З необхідних для весняної сівби 11,0 тис. тонн насіння ярих зернових культур засипано 8,8 тис. тонн (80 %). Крім того, насіння кукурудзи засипано 0,8 тис. тонн (38 %), насіння соняшнику – 0,4 тис. тонн (23 %).

Сільгосппідприємствами області проводиться робота по закупівлі мінеральних добрив на весняно-польові роботи 2018 року. На сьогодні вже закуплено 54,2 тис. тонн (94 % до запланованого).

Кількість укладених договорів оренди земельних часток (паїв) станом на 10.01.2018 склало 107895 од., загальною вартістю 15238652,1 тис. грн. Середній відсоток нарахованої орендної плати від грошової оцінки землі – 5,4 % (2016 рік – 4,0%), процент виплати орендної плати – 99,1% (2016 рік – 97,7%).

Тваринництво. Протягом 2017 року вдалося стабілізувати поголів'я великої рогатої худоби. У порівнянні з аналогічним періодом минулого року за рахунок отримання приплоду телят станом на 01.01.2018 року збільшилося поголів'я великої рогатої худоби в усіх категоріях господарств на 4,7 % і склало 55,8 тис. голів. Проте, з причини вибраковки хворого та малопродуктивного поголів'я корів зменшилось на 0,4 % та склало 26,9 тис. голів.

Скоротилося поголів'я свиней на 22,8 % та склало 47,3 тис. голів. Основні причини зменшення поголів'я – низька закупівельна ціна на м'ясо свиней у населення, реалізаційна ціна в живій вазі не відповідає вартості утримання. Також фактором, що вплинув на зниження поголів'я свиней, є спалах африканської чуми свиней на території області у 2017 році.

За рахунок збереження батьківського стада птиці в господарствах населення, для одержання яєць та м'яса, кількість птиці збільшилась на 5,4 % та склала 905,1 тис. голів.

За рахунок власного відтворення в господарствах населення овець та кіз поголів'я зросло на 2,2 % і склало 28,0 тис. голів.

У зв'язку зі збільшенням надою молока на фуражну корову по області на 5,1 % (4393 кг), виробництво молока у порівнянні з 2016 роком збільшилось на 0,8 % та склало 124,8 тис. тонн. Через зменшення поголів'я свиней виробництво м'яса по всіх категоріях господарств зменшилось на 37,0 % та дорівнює 19,4 тис. тонн.

За рахунок збільшення поголів'я кур-несучок, у всіх категоріях господарств виробництво яєць зросло на 10,3 % та склало 108,5 млн одиниць.

Виробництво **харчових продуктів** у Луганській області представлено 38 підприємствами великого та середнього бізнесу та 83 малими підприємствами у 8 підгалузях: хлібопекарська, борошномельно-круп'яній, оліє-жировій, м'ясній, молочній, пиво - безалкогольній та комбікормовій, кондитерська.

За підсумками роботи харчової галузі у 2017 році порівняно з 2016 роком індекс промислового виробництва в склав 82,0 %.

Для забезпечення потреб населення області виробляються майже всі види продовольства, окрім цукру, спирту, лікєро-горілчаних виробів, консервів, риби та продуктів дитячого харчування.

Підприємствами харчової промисловості протягом року здійснювалися заходи по застосуванню процедур, передбачених Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Систему управління безпекою продуктів харчування (НАССР) впровадили 4 підприємства. В стадії впровадження та застосування принципів НАССР перебувають 9 підприємств харчової промисловості області, зокрема: в молочній галузі – 3 підприємства, в пивоварній галузі – 2, в олійно-жировій – 2, в рибній – 1, в м'ясопереробній – 1.

Молокопереробна галузь представлена чотирма підприємствами: ПрАТ «Біловодський МРЗ», ПП «Продгрупсервіс», ПАТ «Старобільський молокозавод», ТОВ «Марківський сироробний завод», виробнича потужність яких становить 135 тис. тонн на рік. Фактично поступило на промислову

переробку 33,0 тис. тонн молока, що на 36,6 % менше минулого року.

Виробництво продукції молокопереробної галузі порівняно з 2016 роком зменшилося, а саме: молока обробленого – на 33,6 % та склало 2193 тонни; масла вершкового – на 22,1 % (835 тонн); сиру сичужного та плавленого – на 20,3 % (412 тонн), йогурту – на 8,2 % (426 тонн); казеїну – на 20,6 % (346 тонн), сиру свіжого неферментованого – на 35,2 % (46 тонн).

З метою підвищення конкурентоспроможності продукції на зовнішньому та внутрішньому ринках та підвищення якості молока ТОВ «Марківський сироробний завод» завершено перший етап по будівництву цеху зі згущення та сушки підсирної сироватки; ПрАТ «Біловодський маслоробний завод» встановлено сепаратори-очисники та пастустановку, проведена модернізація хладосистеми.

М'ясопереробну галузь представлено 10 підприємствами, що звітують до управління статистики, з яких переробкою м'яса займаються – ПСП «Агрофірма Привілля», ПП «Любий» та ПП «Беком». У 2017 році виробництво м'яса, включно з субпродуктами, збільшено на 6,6 % та становило 676 тонн; ковбасних виробів зменшено на 16,7 % (30 тонн).

Олійно-жирова галузь області представлена 5 великими підприємствами (ТОВ «Сватівська олія», ТОВ «Агро Кепітал Груп ЛТД», філія ТОВ «Слобожанський завод продтоварів», ТОВ «Старобільський завод продовольчих товарів», ТОВ «Троїцький маслопресовий завод») та понад 20 підприємств малої потужності, які дозволяють переробляти 390 тис. тонн сировини.

На промислову переробку надійшло 258 тис. тонн соняшника, що склало 46 % від валового збору. У 2017 році провідними підприємствами вироблено 103,2 тис. тонн олії соняшnikової нерафінованої та її фракцій (крім хімічно модифікованих), що на 21,2 % більше ніж у 2016 році, макухи навпаки зменшено на 11 % і становить 25 тонн. Збільшення відбулося за рахунок виведення з виробничих процесів морально застарілого та фізично зношеного обладнання, впровадження новітніх технологій та систем автоматизації.

На підприємстві ТОВ «Сватівська олія» завершено проект «Будівництво цеху з грануляції шроту» (залучено власних коштів 9,3 млн грн). Це дало змогу збільшити обсяги виробництва, зниження витрат на логістику та освоєння нового сегменту рику. В 2017 році відновив свою діяльність ТОВ «Троїцький маслопресовий завод». Виробнича потужність складає 100 тонн/добу. На підприємстві створено 160 робочих місць.

Провідними підприємствами борошномельно-круп'яної промисловості ТОВ «Айдарський пекар», ТОВ «Айдар Милам» та ПП «Старобільський завод продтоварів» у 2017 році вироблено 31,7 тис. тонн борошна, що становить 88,7 % до 2016 року. Виробництво круп збільшено на 6,8 % та склало 47,0 тонн. У зв'язку з освоєнням нового ринку збуту протягом 2017 збільшено асортимент випуску круп, а саме пшоняної, перлової, кукурудзяної.

У зв'язку з освоєнням нового ринку збуту протягом 2017 збільшено асортимент випуску круп, а саме пшоняної, перлової, кукурудзяної.

Хлібопекарська галузь представлена 15 підприємствами, які входять до кола статистичної звітності, та 35 підприємствами середньої та малої потужності. За даними, оприлюдненими Державною службою статистики, у 2017 році вироблено 9,4 тис. тонн хліба та хлібобулочних виробів (86,6 % до 2016 року).

Крім цього, підприємствами середнього та малого бізнесу вироблено хліба 21,2 тис. тонн, що на 9,5 % менше рівня 2016 року. Загалом зниження виробництва хліба та хлібобулочних виробів відбулося за рахунок зниження чисельності населення та імпорту хліба з Харківської області.

З метою покращення якості продукції хлібозаводу № 4 ТОВ «Компанія Хлібінвест» здійснено реконструкцію лінії по випуску хліба

Галузь з виробництва безалкогольних та охолоджених напоїв представлена двома підприємствами – ПП «Санрайз» та ТОВ «Айдар плюс». Виробництво води збільшено в 2,6 рази та склало 202 тонни; води підсолодженої – в 14,8 рази (133,3 літри); напоїв безалкогольних – на 35,9 % (55,3 тис. дал).

Пивоварна галузь представлена двома підприємствами – ТОВ «Ліспі» та ТОВ «Пінта». У 2017 році випуск пива порівняно з минулим роком збільшено на 3,9 % та склало 408,9 дал, солоду збільшено на 2,7 % (581 тонна).

Виробництво кормів для тварин здійснюється 9 підприємствами, з них одне велике підприємство (ТОВ «Фідлайф») та 8 підприємств малих потужностей. У 2017 році в порівнянні з минулим роком виробництво кормів для тварин збільшено на 17,3 % та досягає 60,3 тис. тонн.

Оптову закупівлю зернових та технічних культур на території області здійснюють ТОВ СП «Нібулон», ТОВ «Кернел Трейд», Компанії «Каргілл», «Серна», ПАТ «Аграрний фонд» та ПрАТ «Агротон».

В області існує 18 елеваторів, загальна потужність яких перевищує 741 тис. тонн, з них 15 діючих потужністю 660 тис. тонн. Проте загальна потреба в зберіганні зерна забезпечується лише на 60 %.

Станом на 01.02.2018 завантаженість елеваторів складає 60,5 %.

На території області існує три перевалочних пункти:

– пункт «Левада» (м. Северодонецьк), потужність перевантаження становить 0,9 тис. тонн на добу;

– перевантажувальний комплекс компанії «Нібулон» (м. Сватове) з приймання та відвантаження зернових та олійних культур на залізничний та автомобільний транспорт. Потужність відвантаження на залізничний транспорт понад 4 тис. тонн на добу;

– пункт ТОВ «Красноріченське» (Кремінський район), потужність перевантаження становить 0,3 тис. тонн на добу.

Не зважаючи на жорстку конкуренцію на споживчому ринку, високі вимоги щодо якості та безпечності продукції, підприємства харчової промисловості області мають перспективи щодо розширення та освоєння нових ринків збуту. Пріоритетними напрямками подальшого розвитку галузі є впровадження новітніх технологій, технічне переоснащення підприємств, поліпшення якості та розширення асортименту продукції.

2. Стан розрахунків комунальних підприємств за електроенергію та природний газ (дані наведено по територіям, підконтрольним українській владі).

Загальна заборгованість комунальних підприємств теплоенергетики області за спожитий природний газ, розподіл та транспортування природного газу станом на 01.01.2018 року склала 440,1 млн грн, у тому числі перед:

НАК «Нафтогаз України» – 370,3 млн грн;

ПАТ «Луганськгаз» – 69,8 млн грн.

Крім того, пені та штрафні санкції склали 97,7 млн грн.

У 2017 році спожито природного газу 65,3 млн куб. метрів на суму 404,1 млн грн, нараховане за розподіл та транспортування природного газу – 80,1 млн грн, оплачено 411,8 млн грн, з яких віднесено в рахунок погашення заборгованості минулих років 129,5 млн грн. Загальний рівень розрахунків підприємств централізованого теплопостачання області за спожитий природний газ та його розподіл і транспортування у 2017 році складає 85,0 %.

Загальна заборгованість підприємств тепло-, водопостачання та водовідведення області за спожиту електроенергію станом на 01.01.2018 складає 389,3 млн грн, у тому числі по підприємствам теплопостачання – 60,4 млн грн, водопостачання та водовідведення – 328,9 млн грн.

Крім того, пені та штрафні санкції – 53,7 млн грн, у тому числі по підприємствам: теплопостачання – 18,5 млн грн, водопостачання та водовідведення – 35,2 млн грн.

У 2017 році підприємствами централізованого теплопостачання спожито електроенергії на суму 55,5 млн грн, оплачено 52,9 млн грн. Рівень розрахунків склав 95,3 %.

Підприємствами централізованого водопостачання та водовідведення спожито електроенергії на суму 177,4 млн грн, оплачено 120,8 млн грн. Рівень розрахунків склав 68,1 %.

Одним із чинників незадовільних розрахунків підприємств централізованого тепло-, водопостачання та водовідведення за спожиті енергоносії є довготривале застосування економічно необґрунтованих тарифів, що призвело до наявності заборгованості з тарифної різниці, яка станом на 01.01.2018 в цілому склала 417,0 млн грн, у тому числі за 2017 рік – 200,1 млн грн, а саме по підприємствам:

– теплопостачання – 337,8 млн грн (по населенню – 259,1 млн грн, у тому числі за 2017 рік – 165,1 млн грн, по бюджетним установам – 78,7 млн грн, у тому числі за 2017 рік – 19,5 млн грн);

– водопровідно-каналізаційного господарства – 79,2 млн грн (по населенню – 74,0 млн грн, у тому числі за 2017 рік – 13,7 млн грн, по бюджетним установам – 5,2 млн грн, у тому числі за 2017 рік – 1,8 млн грн).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18.06.2014 № 217 «Про затвердження Порядку розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання для проведення розрахунків з гарантованим постачальником природного газу» (із змінами та доповненнями) підприємствами теплопостачання відкрито спецрахунки із спеціальним

режимом використання для проведення розрахунків з гарантованим постачальником природного газу.

У січні 2018 року середній норматив перерахування коштів на рахунок постачальника природного газу по категоріям споживачів склав: населення – 88,4 %, бюджетні установи – 88,4 %, інші споживачі – 75,2 %.

З метою зменшення заборгованості за спожиті енергоносії підприємствами тепло-, водопостачання та водовідведення здійснюються розрахунки згідно зі спільними протокольними рішеннями відповідно до Порядку перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та компенсацій, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 11.01.2005 № 20.

За даними підприємств централізованого тепло-, водопостачання та водовідведення у 2017 році за рахунок зазначених коштів зменшено заборгованість за енергоносії на суму 296,7 млн грн, у тому числі: теплопостачальними підприємствами – 247,2 млн грн (за природний газ – 199,3 млн грн, за електроенергію – 47,9 млн грн); підприємствами водопостачання та водовідведення – 49,5 млн грн (за електроенергію).

3. Аналіз інвестиційної діяльності.

У зв'язку з наявністю на території області збройного конфлікту значно скоротилася інвестиційна активність іноземних інвесторів по усіх галузях промисловості та інших сферах економічної діяльності. Це стосується іноземних інвесторів як з країн ЄС, так і з країн СНД. Через ускладнення технологічного й виробничого процесу, виникнення логістичних проблем більшість підприємств, які займаються залученням іноземних інвестицій, значно або повністю скоротили свою діяльність у цьому напрямку. Як наслідок, розвиток інвестиційної діяльності регіону характеризується значним зменшенням акціонерного капіталу та негативним інвестиційним кліматом.

За даними, оприлюдненими Державною статистикою України, обсяг залучених з початку інвестування **прямих іноземних інвестицій** (акціонерного капіталу) в економіку Луганської області станом на 01.10.2017 склав 449,6 млн дол. США, що на 3,0 % більше обсягів інвестицій на початок року та становить 1,1 % до загального підсумку по Україні, у розрахунку на одну особу населення – 204,8 дол. США (на 01.10.2016 – 204,1 дол. США).

За даними, оприлюдненими Державною службою статистики України, у січні–вересні 2017 року в економіку Луганської області іноземними інвесторами було вкладено 0,2 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу).

Інвестиції надійшли із 35 країн світу. Із країн ЄС внесено 429,5 млн. дол. США інвестицій (95,5 % загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 20,1 млн. дол. США (4,5 %).

На підприємствах промисловості зосереджено 370,0 млн. дол. США (82,3 % загального обсягу прямих інвестицій в область), у т. ч. переробної – 312,4 млн. дол. США, водопостачання; каналізації, поводження з відходами – 22,1 млн. дол. США, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 20,3 млн. дол. США.

Найбільш суттєве збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій спостерігається у галузі промисловості – на 5,12 млн дол США, діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – на 8,35 млн дол. США, операції з нерухомим майном – 0,17 млн. дол. США.

До найбільших країн–інвесторів, на які припадає майже 93,0 % загального обсягу прямих інвестицій входять: Кіпр – 374,8 млн дол. США, Велика Британія – 23,4 млн дол. США, Іспанія – 9,2 млн дол. США, інші країни – 42,2 млн дол. США.

Обсяги освоєних **капітальних інвестицій** за січень-вересень 2017 року підприємствами та організаціями за рахунок усіх джерел фінансування склали 1782,7 млн грн, або 0,7 % від загального обсягу по Україні (січень-вересень 2016 року – 0,7 %). У порівнянні з січнем-вереснем 2016 року збільшення склало 1,4 %.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 65,0 % загального обсягу. За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 30,1 % капітальних інвестицій.

Найвагомішу частку капітальних інвестицій (99,4 % загального обсягу) освоєно у матеріальні активи, з яких у будівлі та споруди – 29,5 % усіх інвестицій, у машини, обладнання та інвентар і транспортні засоби – 65,6 %. У нематеріальні активи вкладено 0,6 % загального обсягу капітальних інвестицій.

Найбільшу частку капітальних інвестицій (788,0 млн грн, або 44,2 %) освоєно підприємствами сільського, лісового та рибного господарства. Підприємства промисловості витратили 311,0 млн грн. (14,4 %).

4. Стан розвитку будівельної діяльності.

За даними, оприлюдненими Державною службою статистики України, у 2017 році підприємства області виконали будівельні роботи на суму 574,3 млн грн. Індекс будівельної продукції за 2017 рік порівняно з 2016 роком становив 73,0 % (2016 рік до 2015 року – 118,1 %).

Нове будівництво, реконструкція та технічне переоснащення склали 32,7 % від загального обсягу виконаних будівельних робіт, капітальний і поточний ремонт – 48,9 % та 18,4 % відповідно.

У січні–вересні 2017 року в Луганській області прийнято в експлуатацію 12879 м² загальної площі житла. Майже усе житло, яке прийнято в експлуатацію, розташоване в одноквартирних будинках (91,5 %), а в будинках з двома та більше квартирами – 8,5 %.

Загальна площа прийнятого в експлуатацію житла у січні–вересні 2017 року порівняно з відповідним періодом 2016 року зросла у 2,9 рази.

Стабілізація соціально-економічного стану області, збільшення обсягів кредитування населення за програмою «Власний дім» призвело до поліпшення умов з будівництва, реконструкції та введення в експлуатацію житла.

За попередніми даними, у 2017 році введено в експлуатацію 21,2 тис. кв. м загальної площі житла, що майже у 3 рази більше ніж торік (7,1 тис. кв. м). Введено в експлуатацію два об'єкти житлового будівництва:

житловий будинок з мансардним та цокольним поверхом загальною площею житла 1090,8 кв. м та будівля корпусу допоміжних приміщень під багатоквартирний житловий будинок для медичних працівників в смт Троїцьке загальною площею житла 650 кв. м.

Продовжуються роботи з добудови об'єкта незавершеного житлового будівництва в м. Рубіжне загальною площею житла – 5770,7 кв. м. (кошторисна вартість об'єкта – 53,2 млн грн).

З метою покращання житлових умов мешканців сільських населених пунктів в області реалізується «Регіональна комплексна програма підтримки індивідуального житлового будівництва на селі та покращання умов життєзабезпечення сільського населення «Власний дім» на 2017-2022 роки».

У 2017 році на реалізацію заходів програми залучені кошти загальним обсягом 9475,1 тис. грн, у тому числі: з державного бюджету – 5080,0 тис. грн, з обласного бюджету – 4000,0 тис. грн та з районних бюджетів – 395,1 тис. грн. Сільським забудовникам надано 184 кредити на суму 9475,1 тис. грн, у тому числі на будівництво (реконструкцію, купівлю) житла – 177 кредитів на суму 9329,1 тис. грн, на інші (газифікація, водопостачання, електрифікація) – 7 кредитів на суму 146,0 тис. грн.

З залученням кредитних коштів завершено будівництво та придбано 143 житлових будинки загальною площею 9731,0 кв. м.

В рамках програми забезпечення молоді житлом у Луганській області на 2013-2017 роки залучено коштів обласного бюджету в обсязі 4737,1 тис. грн, укладено 9 договорів на пільгове житлове кредитування молодих сімей. Введено в експлуатацію 643,9 кв. м загальної площі житла.

На реалізацію програми сприяння забезпеченню житлом педагогічних та науково-педагогічних працівників, медичних і фармацевтичних працівників, працівників культури та мистецтв, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування у Луганській області на 2013 – 2017 роки залучено 1212,37 тис. грн коштів обласного бюджету, укладено 2 договори. Введено в експлуатацію 117,4 кв. м загальної площі житла.

В рамках реалізації Регіональної цільової програми житлового кредитування учасників антитерористичної операції та членів їх сімей у Луганській області на 2017-2021 роки поліпшили свої житлові умови два учасника АТО. Укладено 2 договори на кредитування житла на суму 972,0 тис. грн.

5. Стан розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

За даними, оприлюдненими Державною службою статистики України, **оборот зовнішньої торгівлі товарами** області у 2017 році становив 507,0 млн дол. США і зменшився порівняно з 2016 роком на 30,7 %.

Обсяги експорту товарів у 2017 році становили 233,9 млн. дол. США та у порівнянні з 2016 роком зменшилися на 46,3 %.

Обсяг імпорту товарів склав 273,1 млн дол. США, що на 23,6 % менше попереднього року.

Негативне сальдо становило 39,2 млн дол. США (2016 рік сальдо позитивне – 78,3 млн дол. США).

Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,86 (по Україні – 0,87).

Зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами із 77 країн світу.

За інформацією Головного управління статистики у Луганській області, обсяг експорту товарів до країн Європейського Союзу становив 118,0 млн дол. США, або 50,4 % від загального обсягу експорту.

Найбільші обсяги експортних поставок також здійснювалися до Угорщини – 9,8 % від загального обсягу експорту, Польщі – 9,5 %, Чехії – 8,7 %, Білорусі – 6,7 %, Франції – 5,7 %, Болгарії – 4,6 %, США – 2,7 %, Румунії – 2,6 %, Іспанії – 2,2 %, Німеччини та Узбекистану – по 1,8 %, Індії, Італії та Саудівської Аравії – по 1,6 %, Індонезії, Туреччини та Китаю – по 1,2 %, Словаччини – 1,0 %.

З початку 2017 року значно зменшили частку в обсязі експорту товарів області такі країни як Угорщина (з 29,5 до 9,8 %), Польща (з 17,0 до 9,5 %), Білорусі (з 9,6 до 6,7 %), Естонії (з 1,5 до 0,5 %). У той же час протягом 2017 року зросла частка таких країн як Росія (з 18,6 до 24,2 %), Чехія (з 6,2 до 8,7 %), Франції (з 3,1 до 5,7 %), Болгарії (з 2,9 до 4,6 %). Частка країн ЄС у структурі експорту товарів області зменшилася 68,6 до 50,4 %.

Серед країн - торгових партнерів експортні поставки в порівнянні з 2016 роком найбільш зросли до таких країн, як Катар, Китай, Індонезія, Колишня Югославська Республіка Македонія, Бангладеш, Нідерланди, Іспанія, Австрія, Ізраїль, Іран, Таїланд.

Імпорт товарів із країн Європейського Союзу становив 58,0 млн дол. США, або 21,2 % від загального обсягу.

Найбільші імпортні надходження, крім Росії, здійснювалися з Польщі – 6,8 % від загального імпорту, Німеччини – 4,5 %, Франції – 3,6 %, Білорусі – 2,2 %, Китаю – 1,8 %, Саудівської Аравії – 1,2 %, Республіки Корея та Литви – по 1,1 %, Румунії – 0,9 %.

Імпортні поставки порівняно з аналогічним періодом минулого року найбільш зросли з Ірландії, Литви, Молдови, Латвії, Пакистану, Ізраїлю, Болгарії, Саудівської Аравії, Казахстану, Румунії, Фінляндії, Домініканської республіки, Австрії.

Валютна виручка від експортних поставок паперу та картону у 2017 році становила 69,4 млн дол. США, або 29,7 % експорту всіх товарів, чорних металів – 46,4 млн дол. США (19,8 %), продукція хімічної промисловості – 35,4 млн дол. США (15,1 %), жири та олії тваринного або рослинного походження – 12,9 млн дол. США (5,5 %), продукти рослинного походження – 12,7 млн дол. США (5,5 %), текстильні матеріали та текстильні вироби – 12,6 млн дол. США (5,4 %), прилади та апарати оптичні, фотографічні – 15,5 млн дол. США (6,6 %), готові харчові продукти – 8,7 млн дол. США (3,7%), вироби з каменю, гіпсу, цементу – 6,0 млн дол. США (2,5 %), мінеральні продукти – 5,1 млн дол. США (2,2 %), полімерні матеріали, пластмаси та

вироби з них – 4,6 млн дол. США (2,0 %), засоби наземного транспорту – 2,2 млн дол. США (0,9 %),.

Такий перерозподіл часток товарних груп у структурі експорту відбувся через зменшення частки чорних металів (з 73,1 % з початку 2017 року до 19,8 %), що пов'язане, насамперед, з прийняттям 15 березня 2017 року Радою національної безпеки і оборони України рішення про тимчасове припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення на Донбасі. Зазначене рішення скоротило потік товарів вказаної групи, який входив до складу регіонального експорту та виробляється ПАТ «Алчевський металургійний комбінат» (підприємство перереєстроване на контрольованій частині області, а його виробничі площі знаходяться на неконтрольованій українською владою території області). Експорт чорних металів у 2017 році (в порівнянні з 2016 роком) зменшився на 84,7 %. Зазначене зменшення частки чорних металів призвело до збільшення часток продукції хімічної промисловості та паперу і картону у структурі товарного експорту області.

Також негативно на розвиток експорту впливають торговельні обмеження з боку Росії (дія ембарго щодо поставок на її ринок українських продовольчих товарів, застосування до українського експорту ввізних мит (одностороннє призупинення з боку Росії дії Угоди про вільну торгівлю СНД у двосторонніх відносинах)).

Крім цього, у товарній структурі експорту з початку 2017 року значно збільшилася частка такої продукції, як жири та олії тваринного або рослинного походження – з 0,0 % на початку року до 5,5 %, а також продукції рослинного походження з 0,6 до 5,5 %, прилади та апарати оптичні, фотографічні – з 0,3 до 6,6 %. Також відбулося менш значне зростання часток таких товарів та товарних груп, як текстильні матеріали та текстильні вироби – з 3,1 % до 5,4 %, вироби з каменю, гіпсу, цементу – з 0,6 % до 2,5 %, готові харчові продукти – з 2,2 % до 3,7 %, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них – з 0,6 % до 2,0 %.

Негативно вплинуло на розвиток експортної діяльності загальнообласна тенденція зменшення обсягів виробництва промислової продукції, падіння якої у 2017 році склало 31,0 %.

Імпортні надходження мінеральних продуктів у 2017 році становили 111,6 млн дол. США, або 40,9 % імпорту всіх товарів, продукції хімічної промисловості – 43,6 млн дол. США (15,9 %), маси з деревини – 42,4 млн дол. США (15,5 %), полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них – 31,5 млн дол. США (11,5 %), текстильні матеріали та текстильні вироби – 12,5 млн дол. США (4,6 %), засобів наземного транспорту – 7,0 млн дол. США (2,6 %), машин, обладнання та механізмів – 6,3 млн дол. США (2,3 %), вироби з каменю, гіпсу, цементу – 4,8 млн дол. США (1,8 %), паперу та картону – 3,9 млн дол. США (1,4 %), живі тварини; продукти тваринного походження – 3,0 млн дол. США (1,1 %).

Такий перерозподіл часток товарних груп у структурі експорту відбувся через зменшення частки мінеральних продуктів (з 61,6 % з початку 2017 року до 40,9 %), що пов'язане, насамперед, з блокуванням переміщення вантажів

через лінію зіткнення в області (це стосується насамперед вугілля). Імпорт мінеральних продуктів (як сировини для металургійної та машинобудівної промисловості) зменшився на 48,3 %. Таке скорочення імпорту сировини для виробництва продукції з боку підприємств області також може вказувати на негативну тенденцію до скорочення ними їх виробничих програм (зменшення обсягів виробництва промислової продукції у 2017 році склало 31,0 %), вжиття заходів з енергозбереження. Слід зауважити, що на зменшення попиту на цю групу продукції вплинуло і певне зростання ціни на енергоресурси (нафта, природний газ) з початку поточного року та восени 2017 року.

Зазначене зменшення частки чорних металів призвело до збільшення часток продукції хімічної промисловості, маси з деревини, текстильних матеріалів та текстильних виробів, полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них у структурі товарного імпорту області.

Оборот зовнішньої торгівлі послугами у 2017 році склав 65,8 млн дол. США і порівняно з 2016 роком збільшився на 0,9 %. Обсяги експорту та імпорту послуг становили відповідно 27,6 млн дол. США (зростання порівняно з 2016 роком в 2,8 рази) та 38,2 млн дол. США (зменшення на 30,9 %).

Негативне сальдо зовнішньої торгівлі послугами становило 10,6 млн дол. США (у 2016 року сальдо негативне – 45,3 млн дол. США).

Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,72 (по Україні – 1,95).

Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 85 країн світу.

До країн ЄС було експортовано 26,9 % усіх послуг, Росії – 33,6 %, Казахстану – 11,8 %, Великої Британії – 11,2 %, Узбекистану – 4,4 %, Швейцарії – 3,6 %, Білорусі – 1,6 %, Німеччини – 0,9 %.

З країн ЄС імпортовано 23,6 % усіх послуг: з Росії – 65,4 %, Німеччини – 5,5 %, Казахстану – 4,8 %, Узбекистану – 4,2 %, Естонії – 2,1 %, Словаччини – 1,5 %.

Основу структури експорту послуг області склали ділові послуги (71,5 %, основну частку становили наукові та технічні послуги), послуги, пов'язані з подорожами (4,5 %) та транспортні послуги (8,6 %).

Основу структури імпорту послуг склали послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю (55,9 %), послуги, пов'язані з подорожами (14,3 %), послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (12,6 %), ділові послуги (12,5 %), транспортні послуги (3,8 %), професійні та консалтингові послуги – 2,1 %.

6. Стан розвитку споживчого ринку.

Оборот роздрібною торгівлі (до якого включено роздрібний товарооборот підприємств роздрібною торгівлі, розрахункові дані щодо обсягів продажу товарів на ринках та фізичними особами-підприємцями) за 2017 рік склав 5782,8 млн грн, що у порівняних цінах становить 98,1 % до 2016 року.

Обсяг роздрібного товарообороту підприємств, що здійснюють діяльність із роздрібною торгівлю, за 2017 рік становив 3183,5 млн грн, що у порівняних цінах становить 98,5 % до 2016 року.

На зменшення роздрібного товарообороту вплинуло зменшення виробництва продукції харчовій промисловості (масла вершкового – на 21,8 %), хліба та виробів хлібобулочних нетривалого зберігання – на 11,5 %, виробництва молока рідкого обробленого – на 24,7 %), спад споживчого попиту населення на товари високого цінового сегменту, як продуктового так і промислового призначення.

Індекс споживчих цін на споживчому ринку Луганської області у грудні 2017 року до грудня попереднього року становив 114,9 %, що більше загальнодержавного індексу на 1,2 в. п. (по Україні – 113,7 %).

Ціни на продукти харчування та безалкогольні напої по області у грудні 2017 року до грудня попереднього року зросли на 19,3 %.

Найбільше подорожчали фрукти та овочі – на 47,9 % та 40,9 % відповідно. На 28,1 % зросли в ціні м'ясо та м'ясопродукти, на 21,9 % – яйця, на 19,1 % – сир і м'який сир, на 19,0 % – молоко, на 18,4 % – хліб, , на 17,8 % – масло вершкове, на 11,9 % – макаронні вироби, на 11,5 % – хліб і хлібопродукти, на 3,8 % – риба та рибодукти, , на 1,5 % – олія соняшникова.

Водночас на 10,7 % подешевшав цукор на тлі низьких світових цін та значної пропозиції на внутрішньому ринку.

Ціни на алкогольні напої та тютюнові вироби зросли на 20,8 %.

Зростання цін (тарифів) на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива на 20,4 % відбулося головним чином за рахунок підвищення тарифів на гарячу воду та опалення – на 50,3 %, утримання будинків та прибудинкових територій – на 41,8 %, електроенергію – на 28,1 %, водопостачання – на 16,2 %.

Підвищення ціни на транспорт в цілому на 14,2 % спричинено насамперед збільшенням вартості палива та мастил на 19,1 %, проїзду в автодорожньому та залізничному пасажирському транспорті, відповідно на 17,4 % та 5,5 %.

Послуги зв'язку з початку року зросли на 7,7 %.

У сфері охорони здоров'я ціни зросли на 4,5 %, при цьому амбулаторні послуги подорожчали на 9,0 %, фармацевтична продукція, медичні товари та обладнання – на 4,3 %.

Цінова ситуація на ринку палива

За даними моніторингу споживчих цін на соціально значущі товари станом на 28 грудня 2017 року середня роздрібна ціна на бензин марки А-95 становила 29,19 грн/л (середня по Україні – 28,32 грн/л) і збільшилася з початку року на 20,1 % (по Україні – на 19,9 %).

Дизельне паливо станом на 28 грудня 2017 року коштувало 26,85 грн/л (по Україні – 26,03 грн/л) і подорожчало з початку року на 25,5 % (по Україні – на 23,9 %).

Ціни на паливо зросли внаслідок підвищення цін на нафту та послаблення гривні до євро (акцизи на паливо встановлено в євро).

Основними причинами подорожчання товарів є:

- скасування державного регулювання цін на окремі види товари;
  - зростання вартості тарифів на комунальні послуги та електроенергію;
  - постійне удорожчання паливно-мастильних матеріалів, що призводить до збільшення витрат на логістику (значна віддаленість Луганської області від центральних регіонів України);
  - зменшення виробництва м'яса на внутрішньому ринку при збільшенні обсягів експорту продукції;
  - сезонні коливання цін на сільськогосподарську продукцію;
- девальвація гривні.

Для залучення на споживчий ринок області додаткових ресурсів продовольчої продукції, більш повного та різноманітного його насичення і задоволення потреб споживачів сільськогосподарською продукцією та продуктами її переробки, іншими продуктами харчування проводяться ярмарки за участю безпосередніх місцевих товаровиробників.

Так, у районах і містах області у січні-грудні 2017 року було проведено 1013 продовольчих ярмарок, на яких реалізовано 4,7 тис. тонн продукції місцевих сільгоспвиробників на суму 94,6 млн грн.

З метою відстеження та аналізу цінової ситуації на продовольчому ринку області проводиться щодаквартальний моніторинг:

- цінової ситуації на споживчому ринку товарів з подальшим висвітленням даної інформації на веб-сторінці Департаменту економічного розвитку, торгівлі та туризму облдержадміністрації;
- середніх рівнів цін на продовольчих ринках та підприємствах торгівлі на основні продовольчі товари на території області, підконтрольній українській владі, зокрема на хліб та хлібобулочні вироби, молоко, крупи, яйця курячі, овочі тощо (за оперативними даними міських рад міст обласного значення та райдержадміністрацій).

За III квартал 2017 року **обсяг послуг**, реалізованих споживачам підприємствами сфери послуг, у ринкових цінах становив 865,6 млн грн (за III квартал 2016 року – 786,3 млн грн). У структурі обсягу реалізованих послуг найбільшу питому вагу мали послуги телекомунікацій (електрозв'язку) (55,2 %), діяльності у сферах архітектури та інжинірингу, надання послуг технічного консультування (8,0 %), складського господарства та допоміжної діяльності у сфері транспорту (7,5 %), послуги вантажного автомобільного транспорту та перевезення речей (6,9 %).

Обсяг послуг, реалізованих населенню, становив 475,1 млн грн (за III квартал 2016 року – 431,4 млн грн). Частка послуг, які були реалізовані населенню із загального обсягу послуг, у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, збільшилася на 10,1 в. п. та становить 54,9 %.

7. Аналіз ситуації у житлово-комунальному господарстві.

У січні-грудні 2017 року населенням області за житлово-комунальні послуги сплачено 944,9 млн грн, включаючи погашення боргів попередніх періодів.

Рівень сплати населенням з початку року становив 64,9 % від нарахованих сум, у тому числі:

газопостачання – 52,3 %;

теплопостачання – 98,7 %;

водопостачання та водовідведення – 85,6 %;

утримання будинків і споруд та прибудинкової території – 93,6 %;

вивезення побутових відходів – 96,8 %.

Заборгованість населення з оплати житлово-комунальних послуг станом на 31.12.2017 року склала 867,7 млн грн.

За інформацією Головного управління статистики у Луганській області, на кінець грудня 2017 року заборгованість населення зі сплати за газопостачання становила 433,2 млн. грн, за централізоване опалення та гаряче водопостачання – 292,7 млн. грн, за утримання будинків і споруд та прибудинкових територій – 67,3 млн. грн, за централізоване водопостачання та водовідведення – 63,6 млн. грн, за вивезення побутових відходів – 10,8 млн. грн, за електроенергію – 59,9 млн.грн.

Середні нарахування за житлово-комунальні послуги, з урахуванням електроенергії (із розрахунку 150 кВт·год), на одного власника особового рахунку в грудні 2017 року становили 1220,7 грн.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 № 976 «Про затвердження Порядку погашення реструктуризованої заборгованості та внесення поточних платежів за житлово-комунальні послуги» з початку року з населенням було укладено 1756 договорів щодо погашення реструктуризованої заборгованості на загальну суму 6,6 млн. грн. Сума внесених платежів, з урахуванням довгострокових договорів, становила 4,8 млн. грн.

8. Аналіз фінансового сектору.

Фінансовий результат великих та середніх підприємств від звичайної діяльності до оподаткування за січень-вересень 2017 року склав 10,1 млрд грн збитку, що на 6,9 млрд грн менше показника аналогічного періоду попереднього року (за січень-вересень 2016 року – 17,0 млрд грн збитків).

За даними, оприлюдненими Головним управлінням статистики у Луганській області, прибуток склав 1,2 млрд грн і порівняно з аналогічним періодом минулого року збільшився у 1,8 рази.

Збитків допущено на суму 11,3 млрд грн, що у 1,6 рази менше, ніж за січень-вересень 2016 року.

Частка збиткових підприємств за січень-вересень 2017 року склала 45,0 % та порівняно з відповідним періодом минулого року зменшилась на 10,3 в.п.

9. Аналіз соціальної сфери

9.1. Демографічна ситуація

Чисельність наявного населення в Луганській області (за оцінкою) на 1 грудня 2017 року становила 2169118 осіб.

Впродовж січня-листопада 2017 року чисельність населення зменшилася на 26172 особи, у т. ч. внаслідок природного скорочення на 7457 осіб та за рахунок міграційного скорочення на 18715 осіб.

9.2. Доходи населення

Середньомісячна заробітна плата в розрахунку на одного штатного працівника, без урахування частини зони проведення антитерористичної операції, за січень-грудень 2017 року склала 5862 грн.

Середня заробітна плата штатних працівників за грудень склала 7484 грн, що у 2,3 рази вище рівня мінімальної заробітної плати (з 01.01.2017 – 3200 грн), порівняно із листопадом 2017 року розмір заробітної плати збільшився на 19,7 %.

Індекс реальної заробітної плати за січень-грудень 2017 року у порівнянні до відповідного періоду попереднього року становив 111,7 %, у порівнянні до попереднього місяця – 118,2 %.

Загальна сума заборгованості із виплати заробітної плати (без урахування структурних одиниць підприємств, які звітують до органів державної статистики в інших регіонах України) станом на 01.01.2018 склала 557,0 млн грн, до початку року збільшення становило 144,7 млн грн, або 135,1 %.

Заборгованість із виплати заробітної плати працівникам економічно активних підприємств станом на 01.01.2018 склала 220,2 млн грн, або 39,5 % до загальної суми та 54,6 % до початку року.

За даними Головного управління статистики у Луганській області, на початок січня 2018 року основна частка суми заборгованості економічно активних підприємств припадала на промисловість (85,0 %) та будівництво (10,9 %).

За інформацією Головного управління Пенсійного фонду України в Луганській області, станом на 01.01.2018 року кількість пенсіонерів на території, яка підконтрольна органам української влади складає 334,1 тис осіб.

Фактична потреба в коштах на виплату пенсій за грудень 2017 року складає 1008,6 млн грн. Обсяги власних надходжень, що спрямовуються на виплату пенсій складають 13,5 млн грн. Обсяги дотацій з держбюджету на виплату пенсій – 238,3 млн грн.

Середній розмір пенсій складає 2995,54 грн. Заборгованість по виплаті пенсій станом на 01.01.2018 відсутня.

9.3. Ринок праці

Ринок праці Луганської області перебуває під впливом соціально-економічної ситуації в країні. Військові дії та фінансова криза, безперечно, впливають на зменшення в Україні рівня зайнятості та зростання рівня безробіття (визначених за методологією Міжнародної організації праці).

За даними Державної служби статистики України, чисельність зайнятого населення по Луганській області за 9 місяців 2017 року становила

295,2 тис. осіб. Рівень зайнятості населення по Луганській області склав 55,2 %, рівень безробіття – 16,4 %.

Протягом січня-вересня 2017 року послугами Луганської обласної служби зайнятості скористалися 24,8 тис. громадян, з яких статус безробітного мали 19,3 тис. осіб.

За сприянням центрів зайнятості області постійне місце роботи отримали 11,8 тис. осіб (на 1,0 тис. осіб, або 9,6 % більше, ніж за аналогічний період минулого року), з них статус безробітного мали майже 7,0 тис. осіб.

За 9 місяців 2017 року були укомплектовані 11,9 тис. вакансій. Рівень забезпечення підприємств, установ і організацій робочою силою становив 86 %.

За сприянням Луганської обласної служби зайнятості працевлаштовано 247 осіб з інвалідністю або 42,2 % від загальної кількості осіб даної категорії, які звернулись до центрів зайнятості області. До громадських та інших робіт тимчасового характеру залучено 67 осіб даної категорії. Професійне навчання за направленням служби зайнятості проходило 68 безробітних осіб з інвалідністю.

Служба зайнятості області продовжує брати активну участь у спільній діяльності з Міжнародними донорськими організаціями.

В рамках ПРООН, за фінансуванням Уряду Японії, проводились бізнес-тренінги щодо розробки бізнес-планів для подальшої їх подачі на конкурс бізнес-грантів, що стартував 30 червня. На теперішній час триває процедура оцінювання та відбору заявок бенефіціарів для фінансування. У вересні поточного року продовжилось проведення бізнес-тренінгів для переселенців та місцевих жителів Луганської області щодо створення, відновлення або розвитку свого бізнесу.

У рамках співпраці Луганської обласної служби зайнятості з міжнародною благодійною організацією Mercy Corps проведено цикл безкоштовних тренінгів з овочівництва, тваринництва та бджільництва висококваліфікаційними тренерами, залученими донором, для клієнтів нашої служби, що проводилися на базі центрів зайнятості області. На розширення вже існуючого бізнесу у 2017 році задоволено 400 заявок.

Постійно ведеться робота з Міжнародною організацією (МОМ) за фінансової підтримки Європейського Союзу, яка втілює проекти підтримки працевлаштування та самозайнятості ВПО та місцевих мешканців, в тому числі учасників бойових дій та осіб, що належать до уразливих категорій населення.

З 01.09.2017 року стартував проект Датської Ради у справах біженців, що передбачає проведення грантового конкурсу у 3-х напрямках: надання індивідуальних мікрогрантів на проходження курсів профосвіти; бізнес-грантів під створення, відновлення або розширення власного бізнесу; грантів на розширення бізнесу з умовою створення нових робочих місць. Триває отримання донором заявок бенефіціарів та їх оцінювання.

Станом на 01.01.2018 на обліку в Луганській обласній службі зайнятості перебуває 8,3 тис. безробітних громадян, з них 75,9 % отримує допомогу по безробіттю.